

41/2004. (IV. 7.) GKM rendelet

a közúti járművezetők pályaaalkalmassági vizsgálatáról

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 48. § (3) bekezdése *b)* pontjának 13. alpontjában, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 67. §-ának (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján - a belügyminiszterrel, az egészségügyi, szociális és családügyi miniszterrel és a pénzügyminiszterrel egyetértésben - a következőket rendelem el:

1. § (1) A rendelet hatálya - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - azokra a gépjárművezetőkre, illetőleg vezetési jogosultságot megszerezni szándékozókra terjed ki, akik gépjárművezetői tevékenység végzéséhez pályaaalkalmassági minősítést kívánnak szerezni, továbbá azokra, akiket pályaaalkalmassági minősítés megszerzésére köteleztek (a továbbiakban együtt: gépjárművezető).

(2) A rendelet hatálya nem terjed ki:

*a)*¹ a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, az önkormányzati tűzoltóság és a büntetés-végrehajtási szervezet állományába tartozó hivatásos szolgálati jogviszonyban álló azon személyekre², akik e szervek megkülönböztető jelzést használó gépjárműveinek vezetésére jogosultak és ilyen gépjárművet vezetnek,

b) azokra a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítő gépjárművezetőkre³, akik megkülönböztető jelzést használó honvédségi tűzoltó és sebesültszállító gépjárművet vezetnek.

2. § (1) A pályaaalkalmassági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a gépjárművezető

a) rendelkezik-e azokkal az egyéni pszichológiai jellemzőkkel, amelyek szükségesek a biztonságos járművezetési tevékenységhez, a közlekedési helyzetekhez való alkalmazkodáshoz, a járművezetés közben jelentkező terhelés elviseléséhez,

b) rendelkezik-e a jármű biztonságos vezetéséhez szükséges észlelési, döntési és cselekvési képességgel,

c) képes-e elsajátítani a járművezetéshez szükséges ismereteket és készségeket.

(2) A pályaaalkalmassági minősítés szakmai szempontjait, eljárásait és az alkalmasságot korlátozó vagy kizáró okokat az *I. számú melléklet* tartalmazza.

(3)⁴ A pályaaalkalmassági vizsgálatot a Nemzeti Közlekedési Hatóság (a továbbiakban: NKH) Pályaaalkalmasság Vizsgálati Igazgatósága (a továbbiakban: PÁV) a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény szerint folytatja le.

(4) A trolibuszvezetők pályaaalkalmassági vizsgálata a Budapesti Közlekedési Rt. által megbízott pszichológiai laboratórium igénybevételével történik.

(5)⁵

(6)⁶ A PÁV a pályaaalkalmassági vizsgálatba belföldi jogsegély keretében bevonhatja az NKH külön jogszabály szerint területileg illetékes regionális igazgatóságát.

(7) A (4)-(6) bekezdés szerinti vizsgálati tevékenységet - a PÁV irányítása és ellenőrzése mellett - a PÁV által végzett pályaaalkalmassági vizsgálatokkal megegyező személyi és tárgyi feltételekkel, valamint módszerekkel kell végezni.

3. § (1) Előzetes pályaaalkalmassági vizsgálaton szerzett alkalmas minősítés szükséges

- a) a megkülönböztető jelzést használó gépjármű vezetéséhez,
- b) a külön jogszabályban⁷ meghatározott közúti közlekedési szolgáltatást végző gépjármű vezetéséhez,
- c) a (4) bekezdés b) pontjának ba) és bb) alpontjában meghatározott nemzetközi közúti személyszállítást végző autóbusz vezetéséhez,
- d) a (4) bekezdés c) pontjában meghatározott nemzetközi közúti áruszállítást végző tehergépkocsi, vontató, nyerges vontató és járműszerelvény vezetéséhez,
- e) a külön jogszabályban⁸ meghatározott veszélyes áru szállítását végző gépjármű vezetéséhez,
- f) ha azt a gépjárművezető előzetes orvosi vizsgálata során - a külön jogszabályban⁹ foglaltak szerint - elrendelték.

(2) Rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálat szükséges:

- a) a gépjármű-vezetési gyakorlatból ötödik sikertelen vizsgát követő vizsga letételéhez,
- b) a rendőrhatalóság, az ügyészség és a bíróság kezdeményezésére,
- c) a gépjárművezető előzetes, időszakos vagy soron kívüli vizsgálatát végző orvos, illetőleg orvosi bizottság megkeresésére,
- d) a gépjárművezető munkáltatójának kezdeményezésére,
- e) a gépjárművezető kezdeményezésére.

(3) A munkáltató rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálatot abban az esetben kezdeményezhet, ha a gépjárművezető tevékenysége közúti közlekedésbiztonsági szempontból arra alapos indokot szolgáltat.

(4) A pályaalkalmassági vizsgálaton megállapított minősítés a következő alkalmassági kategóriákra vonatkozhat:

- a) I. alkalmassági kategória: a megkülönböztető jelzést használó gépjármű vezetése,
- b) II. alkalmassági kategória:
 - ba) a közúti közlekedési szolgáltatás keretében személyszállítást végző autóbusz (trolibusz), személygépkocsi,
 - bb) a nemzetközi közúti személyszállítást végző autóbusz, amelyben a vezetőülésen kívül legalább 17 állandó ülőhely van,
 - bc) a veszélyes áru szállítását végző gépjármű vezetése,
- c) III. alkalmassági kategória:
 - ca) a 7500 kg megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó, közúti közlekedési szolgáltatást végző tehergépkocsi, vontató, nyerges vontató és járműszerelvény,

cb) a 7500 kg megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó, nemzetközi közúti áruszállítást végző tehergépkocsi, vontató, nyerges vontató és járműszerelvény

vezetése,

d) IV. alkalmassági kategória: az *a)*-*c)* pontban nem említett gépjármű vezetése.

(5) Az I. pályaalkalmassági minősítés - az időszakos minősítés határidejének lejártát követően is - érvényes a II-IV. pályaalkalmassági kategóriára, a II. pályaalkalmassági minősítés a III-IV. pályaalkalmassági kategóriára, a III. pályaalkalmassági minősítés a IV. pályaalkalmassági kategóriára.

(6) A pályaalkalmassági minősítés - az 1. számú melléklet III. fejezetében foglalt pályaalkalmasságot korlátozó vagy kizáró okok alapján - 1-5 évig terjedő időtartamra korlátozható, a korlátozás hiányában az érvényesség - a (7) bekezdésben foglalt kivétellel - az alkalmatlanság jogerős megállapításáig áll fenn.

(7) A megkülönböztető jelzést használó gépjármű vezetésére az I. alkalmassági kategóriában megállapított pályaalkalmassági minősítés (időszakos minősítés) legfeljebb öt évig érvényes.

4. § (1) A pályaalkalmassági vizsgálat elvégzésére vonatkozó kérelmet a PÁV-hoz kell benyújtani.

(2) A PÁV a 3. § (1) bekezdésének *a)*-*e)* pontja, valamint (2) bekezdésének *a)* és *e)* pontja alapján a pályaalkalmassági vizsgálatot a gépjárművezető kérelmére végzi el.

(3)¹⁰ Az I. és II. pályaalkalmassági minősítés megszerzése céljából pályaalkalmassági vizsgálatra az jelentkezhet, aki legalább két éve rendelkezik a külön jogszabályban¹¹ meghatározott bármely nemzetközi kategóriában folyamatosan hatályos vezetői engedéllyel, és nem minősül - a külön jogszabályban¹² foglaltak alapján - kezdő vezetőnek.

5. § (1) A pályaalkalmassági vizsgálat megkezdése előtt a gépjárművezetőnek igazolnia kell, hogy járművezetésre egészségi szempontból alkalmas.

(2) A pályaalkalmassági vizsgálat abban az esetben végezhető el, ha a gépjárművezető a külön jogszabályban¹³ meghatározott személyi állapotra vonatkozó követelményeknek megfelel.

6. § (1) A 3. § (1) bekezdésének *a)*-*e)* pontja alapján végzett pályaalkalmassági vizsgálat során a gépjárművezető alkalmatlannak kizárólag arra az alkalmassági kategóriára minősíthető, amelyre a pályaalkalmassági vizsgálatot kérte.

(2)¹⁴ Amennyiben az (1) bekezdésben említett pályaalkalmassági vizsgálat eredményeként valószínűsíthető, hogy a gépjárművezető alacsonyabb alkalmassági kategóriában is alkalmatlan, a gépjárművezető rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálatát kell elrendelni.

(3)¹⁵ A rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálaton a PÁV azt vizsgálja, hogy a gépjárművezető alkalmas-e gépjármű vezetésére, valamint azt, hogy a 3. § (4) bekezdésében foglaltakra figyelemmel melyik alkalmassági kategóriában alkalmas.

(4)¹⁶ Az NKH Központi Hivatala és a rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálat során a PÁV gyakorlati vezetés közben is vizsgálhatja a gépjárművezetőt (a továbbiakban: vezetési próba). A vezetési próba a járművezetés gyakorlati oktatásának minősül, ezért a külön jogszabály¹⁷ rendelkezéseit kell alkalmazni.

(5) Amennyiben a 2. § (3)-(6) bekezdésében meghatározott szervek által végzett pályaalkalmassági vizsgálat során a gépjárművezető egészségi alkalmatlanságának gyanúja merül fel, soron kívüli orvosi vizsgálatát kell kezdeményezniük.

7. §¹⁸ A PÁV a pályaalkalmassági minősítést a pályaalkalmassági vizsgálatot követő 15 napon belül közli a gépjárművezetővel és azzal, aki a gépjárművezető pályaalkalmassági vizsgálatát kezdeményezte.

8. § A PÁV - a 3. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján megállapított alkalmas minősítést kivéve - a pályaalkalmassági vizsgálat során hozott jogerős határozatáról a külön jogszabályban¹⁹ meghatározott nyilvántartót írásban értesíti.

9. § Amennyiben a gépjárművezetőt a pályaalkalmassági vizsgálaton a vizsgált kategóriában alkalmatlannak minősítették, újabb pályaalkalmassági vizsgálatát, azonos vagy magasabb kategóriában, a jogerős határozatban feltüntetett időpontot - amely nem haladhatja meg a határozat kiadását követő két évet - követően kérheti.

10. § (1)²⁰ A pályaalkalmassági vizsgálatért - a pályaalkalmassági vizsgálatot kezdeményezőnek - a 2. számú mellékletben meghatározott igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. A díjat a kérelem benyújtásával egyidejűleg az NKH-nak a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-00289926-00000000 számú költségvetési előirányzat-felhasználási keretszámlájára kell igazoltan befizetni.

(2) Büntetőeljárásban, valamint szabálysértési eljárásban kezdeményezett pályaalkalmassági vizsgálat díját az eljárás költségeihez kell számítani.

(3) A befizetett díj az eljáró közlekedési hatóság bevétele. A díjak elszámolására és nyilvántartására a költségvetés alapján gazdálkodó szervek beszámolási és könyvvizelési kötelezettségére vonatkozó jogszabályi előírásokat kell alkalmazni.

(4)²¹ A jogorvoslati eljárásra az Itv. 32. §-ában foglaltakat kell alkalmazni azzal, hogy ahol az Itv. illetéket említ, az alatt e rendelet tekintetében igazgatási szolgáltatási díjat kell érteni.

(5)²² Az újrafelvételi eljárás díja megegyezik az első fokú eljárás díjával.

11. § (1) Ez a rendelet - a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel - 2004. július 1-jén lép hatályba²³

*a)-b)*²⁴

(2) E rendelet 2. §-ának (6) bekezdése és a 3. §-a (4) bekezdése *b*) pontjának *bc*) alpontja 2005. január 1-jén lép hatályba.

(3) E rendelet 11. §-ának (9) és (10) bekezdése a rendelet kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(4) A rendelet hatálybalépése előtt megállapított

a) pályaalkalmassági minősítés - az „A” kiegészítő kategória kivételével - továbbra is érvényes,

b) rendkívüli pályaalkalmassági, illetve a soron kívüli orvosi vizsgálati kötelezettség továbbra is érvényes,

c) II. pályaalkalmassági minősítés fegyveres erők kezelésében lévő járművekre vonatkozó - külön jogszabály²⁵ szerinti - korlátozása hatályát veszti, ha a gépjárművezető legalább két éve folyamatosan érvényes vezetői engedéllyel rendelkezik és nem minősül kezdő vezetőnek.

(5) A pályaalkalmassági minősítés az alábbi okmányokkal igazolható:

*a)*²⁶ PÁV vagy az NKH Központi Hivatalának határozata,

b) vezetői engedély erre vonatkozó bejegyzése,

c)²⁷ fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalának szervezeti egységeként működő okmányiroda által kiállított, a megszerzett PÁV minősítés igazolását tartalmazó okirat.

(6) A pályaalkalmassági vizsgálat során, e rendelet hatálybalépését megelőzően szerzett pályaalkalmassági minősítés a vezetői engedélybe történt - az alábbiakban felsorolt - bejegyzések valamelyikével is igazolható:

a) I. pályaalkalmassági kategóriának felel meg:

aa) 1970. január 1-je előtti „C” kategóriás vezetői engedély,

ab) 1978. április 1-je előtti gépjárművezetői állás vállalására jogosító vezetői engedély,

ac) 1969. július 1-je és 1978. április 1-je között kiadott gépjárműkezelői bizonyítvány,

ad) I. pályaalkalmassági kategória megszerzését igazoló PÁV határozat;

b) II. pályaalkalmassági kategóriának felel meg:

ba) 1978. április 1-je és 1988. december 31-e közötti „D” kategóriás vezetői engedély,

bb) II. pályaalkalmassági kategória megszerzését igazoló PÁV határozat;

c) III. pályaalkalmassági kategóriának felel meg:

ca) az 1978. április 1-je után kiadott gépjárműkezelői bizonyítvány,

cb) III. pályaalkalmassági kategória megszerzését igazoló PÁV határozat.

(7)-(8)²⁸

(9)-(10)²⁹

1. számú melléklet a 41/2004. (IV. 7.) GKM rendelethez

A pályaalkalmassági minősítés szakmai szempontjai, eljárásai és az alkalmasságot korlátozó vagy kizáró okok

I. A pályaalkalmassági minősítés szakmai szempontjai

1. A PÁV a pályaalkalmassági vizsgálatot a kérelemnek megfelelő alkalmassági kategóriára meghatározott követelmények szerint végzi.

2. A pályaalkalmasságot megállapító pszichológusnak az egyéni adottságok figyelembevételével, minden esetben egyedi elbírálás alapján kell véleményt alkotnia a vizsgált személy pályaalkalmasságáról és a pályaalkalmassági minősítés során általános szabályként a következőket kell figyelembe vennie:

a) A pályaalkalmasság megítélésénél minden esetben mérlegelni kell, hogy a vizsgált személy - a nála esetleg észlelt kedvezőtlen egyéni jellemzők ellenére is - képes-e kellő biztonsággal és felelősséggel részt venni gépjárművezetőként a közúti közlekedésben.

b) Az I., II. és III. alkalmassági kategóriában a gépjárművezető pályaalkalmasságának megítélésénél figyelembe kell venni, hogy a gépjármű-vezetési tevékenység sajátos követelmények és feltételek között

történik. (Megkülönböztető jelzéseket használó, közúti közlekedési szolgáltatás keretében személy- és áruszállítást végző, nemzetközi közúti közlekedésben részt vevő, veszélyes árut szállító gépjármű vezetése.) Ezért olyan egyéni jellemző kombinációk esetében, amelyek a további kedvezőtlen változásra utalnak és így a jövőben a biztonságos közlekedést veszélyeztetik, alkalmatlanságot kell megállapítani.

Figyelembe kell venni továbbá, hogy az ilyen gépjárművezetőnek az időjárástól, napszaktól, útviszonyoktól, közlekedési körülményektől függetlenül kell járművet vezetnie.

c) A IV. alkalmassági kategóriában a gépjárművezető pályaalkalmassági megítélésénél figyelembe kell venni, hogy a gépjárművezető nem az I-III. alkalmassági kategóriába tartozó, előzetes alkalmassági vizsgálati körbe sorolt, differenciált és fokozottabb pszichológiai követelményeket támasztó, gépjárművezetéssel kapcsolatos tevékenységeket végzi. Ezért a gépjárművezetőnek csak az alapvető, a közlekedésben való biztonságos részvételhez szükséges, legfontosabb képességekkel, személyiségjegyekkel kell rendelkezni.

d) Az I. alkalmassági kategóriában a gépjárművezető pályaalkalmasságának megítélésénél figyelembe kell venni, hogy feladata ellátásának velejárója a közlekedési szabályoktól eltérő vezetési mód megválasztásának lehetősége, és így részvétele a közúti közlekedésben a megszokottnál nagyobb objektív kockázattal jár.

e) A II. alkalmassági kategóriában a gépjárművezető pályaalkalmasságának megítélésénél figyelembe kell venni a jelentkező speciális járulékos megterheléseket és a hibás gépjárművezetői magatartás következményeinek várható súlyosságát. Ennek keretében kiemelten vizsgálni kell, hogy

ea) a szállított személyek számának változása (növekedése) miként hat a gépjárművezető pszichés igénybevételére, megterhelésére (autóbusz, trolibusz),

eb) a gépjárművezető a biztonságos gépjárművezetés követelményeinek teljesítésén túlmenően képes-e az utasokkal megfelelően foglalkozni (taxi, autóbusz, trolibusz),

ec) a gépjárművezető hogyan alkalmazkodik a megszokottól eltérő közlekedési feltételekhez (hosszú utak, monotonia, telítődési hatások).

f) A vezetői engedéllyel már rendelkező gépjárművezető pályaalkalmasságának elbírálása során figyelembe kell venni a járművezetésben szerzett gyakorlatot, a közlekedési helyzetekhez, viszonyokhoz, a közlekedés egyéb résztvevőihöz kialakult alkalmazkodást.

g) Az időszakos minősítésre irányuló pályaalkalmassági vizsgálatnál a közlekedési előéletre vonatkozó objektív adatokat is figyelembe kell venni.

II. A pályaalkalmasság elbírálása során követendő eljárás

1. A gépjárművezető minősítésekor a III. fejezet 1-5. és 9-10. pontokban meghatározott korlátozó vagy kizáró okok megállapítása esetén az e célra kifejlesztett műszerekkel megállapított pályaalkalmassági vizsgálati eredményeket kell figyelembe venni.

2. A műszeres vizsgálati eredmények értékelésénél és értelmezésénél a vizsgálati eredmények eloszlása, a beválási adatokkal és a balesetkezési gyakorisággal való kapcsolata alapján meghatározott veszélyeztetettségi szintek figyelembevételével kell eljárni, különösen a III. fejezet 10. pontjában meghatározott esetben.

3. A III. fejezet 6. pontjában meghatározott korlátozó vagy kizáró ok vizsgálatára előzetes szűrőeljárást kell alkalmazni. A járművezetésre való alkalmasságot kizáró szint gyanúja esetén kiegészítő vizsgálatokat kell végezni.

4. A III. fejezet 7. pontjában meghatározott korlátozó vagy kizáró ok vizsgálata két szakaszban történik:

- előzetes szűrés,
- részletes személyiségvizsgálat.

5. A III. fejezet 8. pontjában meghatározott korlátozó vagy kizáró ok vonatkozásában a gépjárművezető műszeres és személyiségvizsgálati eredményeit együttesen kell figyelembe venni.

6. A pályaalkalmassági vizsgálatoknak ki kell terjednie minden korlátozó vagy kizáró ok csoportra, kivéve, ha az alapképességek vizsgálata során egyértelműen azonosítható egy vagy több kizáró ok csoport.

7. A rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálatok kiegészülnek a III. fejezet 7. pontjában meghatározott korlátozó vagy kizáró ok feltárására irányuló részletes vizsgálattal.

8. A III. fejezet 7. és 8. pontjában meghatározott korlátozó vagy kizáró okra irányuló vizsgálatok eredményeit a pszichológus a közlekedési magatartásra gyakorolt befolyásuk jellege és mértéke alapján értelmezi.

9. A pályaalkalmassági vizsgálatot végző pszichológus szélsőséges vagy ellentmondásos esetben az egyes részvizsgálatokat megismétli, illetőleg kiegészítő vizsgálatokat végez.

10. A pályaalkalmassági vizsgálatoknál minden esetben figyelembe kell venni a gépjárművezető közlekedési előéletét, amely a vizsgálati módszer együttes - esetenkénti - egyéni meghatározását teszi szükségessé.

11. A pályaalkalmassági vizsgálatnak ki kell terjednie

- a reakciókészség (reakcióidő, a döntésreakció pontossága, terhelhetőség),
- a figyelmi funkciók,
- a közlekedési áttekintési képesség,
- a monotonia-tűrés,
- a perifériás észlelés-nyomonkövetés,
- a szenzomotoros képesség,
- a sebesség- és távolságbecslés,
- a vizuális emlékezet,
- az intelligencia,
- a közlekedési magatartást befolyásoló fokozott baleseti veszélyeztetettségre utaló személyiségvonások,
- a viselkedési beállítódások

vizsgálatára.

A közlekedéshez való alkalmazkodást befolyásoló személyiségjegyek feltárásához használható vizsgáló eszközök és módszerek:

- BENTON,

- CPI,
- FLANAGAN,
- Lüscher,
- MMPI,
- MAWI,
- PFT,
- Rajz-teszt,
- Rorschach,
- Szondi,
- Zulliger,
- valamint az e célra kifejlesztett közlekedésspecifikus kérdőíves és egyéb módszerek.

III. A pályaaalkalmasságot korlátozó vagy kizáró okok

1. Elégtelen észlelési teljesítmény.
2. A közlekedési helyzetek biztonságos megoldásához szükséges felismerési és döntési képesség hiánya vagy nem kielégítő szintje.
3. A jármű irányításához szükséges mozgási képességek hiánya vagy nem kielégítő szintje.
4. A figyelmi teljesítmény nem kielégítő szintje.
5. Az észlelési, a döntési és a mozgási tevékenység összerendezettségének hiánya.
6. Az értelmi működések nagymértékben csökkent szintje, ezen belül kiemelten ennek a gyakorlati gépjárművezetői tevékenységben való megnyilvánulása.
7. A közlekedési magatartást befolyásoló személyiségvonások, amelyek fokozott baleseti veszélyeztetettségre utalnak.
8. A gépjárművezetői teljesítmény szélsőséges ingadozása, terhelés, fáradtság vagy monotonia hatására.
9. A jármű vezetéséhez szükséges jártasságok és készségek elsajátítására való képtelenség.
10. A pszichés kifáradás.
11. Foglalkozási (életkori) sajátosságokból eredő, kedvezőtlen személyiségkép.

2. számú melléklet a 41/2004. (IV. 7.) GKM rendelethez³⁰

A közúti járművezetők pályaaalkalmassági vizsgálatának igazgatási szolgáltatási díjai³¹

Ft

1. I. fokú pályaalkalmasság-vizsgálati eljárás PÁV I. kategóriában	8 310
2. I. fokú pályaalkalmasság-vizsgálati eljárás PÁV II. kategóriában	8 310
3. I. fokú pályaalkalmasság-vizsgálati eljárás PÁV III. kategóriában	8 310
4. I. fokú pályaalkalmasság-vizsgálati eljárás PÁV IV. kategóriában	8 310
5. II. fokú pályaalkalmasság-vizsgálati eljárás PÁV I-IV. kategóriában, kategóriánként	12 620
6. Ha az 1-5. pontban foglalt eljárásoknál PÁV jármű igénybevétele szükséges, a gépjárműhasználat díja	2 600